

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	5Cdo/114/2021
Identifikačné číslo spisu:	1116213748
Dátum vydania rozhodnutia:	28.07.2022
Meno a priezvisko:	JUDr. Jana Halušková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2022:1116213748.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Jozefa Kolcuna, PhD. a sudkyň JUDr. Aleny Adamcovej a JUDr. Jany Haluškovej, v spore žalobcu P. A., nar. XX.XX.XXXX, bytom Ž. XXXX/X, XXX XX W., zastúpeného Advokátskou kanceláriou LawService, s. r. o., so sídlom Stráž 3/223, 960 01 Zvolen, IČO: 36 861 723, proti žalovaným 1/ MH Invest, s. r. o., so sídlom Mlynské Nivy 44/A, 821 09 Bratislava, IČO: 36 724 530, zastúpenému JUDr. Allanom Böhmom, advokátom so sídlom Jesenského 2, 811 02 Bratislava a 2/ U. W., nar. XX.XX.XXXX, bytom Š. X, XXX XX D.G., zastúpenému BIZOŇ & PARTNERS, s. r. o., so sídlom Hviezdoslavovo nám. 25, 811 02 Bratislava, IČO: 36 833 533, o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti, vedenom na Okresnom súde Nitra pod sp. zn. 14C/353/2016, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Nitre zo dňa 03. marca 2021 sp. zn. 25Co/64/2020 takto

rozhodol:

Dovolanie z a m i e t a.

Žalovaný 1/ m á voči žalobcovi nárok na náhradu trov dovolacieho konania v celom rozsahu.

Žalovaný 2/ m á voči žalobcovi nárok na náhradu trov dovolacieho konania v celom rozsahu.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Nitra (ďalej aj „okresný súd“ alebo „súd prvej inštancie“) rozsudkom zo dňa 02. decembra 2019 sp. zn. 14C/353/2016 zamietol návrh žalobcu na prerušenie konania do právoplatného skončenia veci vedenej na Okresnom súde Nitra sp. zn. 16C/106/2015 (I. výrok). Žalobu, ktorou sa žalobca po pripustení jej zmeny domáhal voči žalovaným 1/ a 2/ určenia, že bol výlučným vlastníkom pozemkov registra „C“ v katastrálnom území a obci D., okres A. s parcelným číslom XXXX/X - ostatné plochy o výmere 3179 m², s parcelným číslom XXXX/X - ostatné plochy o výmere 387 m², ku dňu ich vyvlastnenia na základe rozhodnutia o vyvlastnení zo dňa 01.03.2016 Okresného úradu Nitra, odboru výstavby a bytovej politiky č. OU-NR-OVBP2-2016/009647-5 v spojení s rozhodnutím Ministerstva dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky, odboru štátnej stavebnej správy zo dňa 18.04.2016, č. 13937/2016/B624-SV/24702/To, zamietol (II. výrok). Žalovaným 1/ a 2/ priznal proti žalobcovi nárok na náhradu trov konania každému v plnom rozsahu (III. výrok).

1.1. Súd prvej inštancie aplikoval ustanovenia § 159, § 162 ods. 1 písm. a), § 164, § 137 písm. c) Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“), § 132 ods. 1, § 133 ods. 2, § 575 ods. 1, § 39, § 39a Občianskeho zákonníka (ďalej aj „OZ“) a § 3 ods. 5, 7 zákona č. 175/1999 Z. z. o niektorých opatreniach týkajúcich sa prípravy významných investícií. Mal za preukázané, že žalobca a žalovaný 2/ uzavreli dňa 16.07.2015 zámennú zmluvu, na základe ktorej sa žalobca stal vlastníkom parcely č. XXXX, orná pôda o výmere 3.566 m² v k. ú. D. vedenej na liste vlastníctva (ďalej iba „LV“) č. XXXX. Rozhodnutím Okresného úradu Nitra, odboru výstavby a bytovej politiky z 01.03.2016 č. OU-NR-OVBP2-2016/009647-5 bolo vlastnícke právo žalobcu k zamenenému pozemku vyvlastnené v prospech žalovaného 1/ na účel „Výbudovania strategického parku“ kat. úz. P., N., T., D., N. a Č.. Náhradu za vyvlastnenie vo výške 271.194,28 eur uhradí žalovaný 1/ na depozitný účet Slovenského pozemkového fondu z dôvodu, že na Okresnom súde Nitra prebieha konanie o určenie vlastníckeho práva k uvedenej nehnuteľnosti. Podľa čiastočného výpisu z LV č. XXXX pre kat. úz. D. zo dňa 14.06.2015 bol ako vlastník zameneného pozemku zapísaný žalovaný 1/. Ministerstvo dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky rozhodnutím z 18.04.2016 č. 13937/2016/B624-SV/24702/To zmenilo rozhodnutie Okresného úradu Nitra tak, že v ňom bolo uvedené, že prebieha konanie sp. zn. 14C/271/2015 (pozn. správne malo byť uvedené 16C/106/2015) a náhrada za vyvlastnenie toho pozemku je 53.882,26 eur; v ostatných častiach bolo rozhodnutie potvrdené. Rozhodnutie nadobudlo právoplatnosť 29.04.2016. V konaní o preskúmanie tohto rozhodnutia vedenom na Najvyššom súde SR pod sp. zn. 4Sžk/12/2019 bol určený termín vyhlásenia rozhodnutia na 05.11.2019. Slovenský pozemkový fond listom zo dňa 27.07.2016 žalobcovi na základe jeho žiadosti zo dňa 20.07.2016 o vyplatenie náhrady za vyvlastnenie oznámil, že náhrada bude vyplatená po doručení všetkých relevantných listín, ktorými vlastník preukáže svoje vlastnícke právo t. j. až po doručení rozsudku, ktorým bude rozhodnuté vo veci samej. Ponukou zo dňa 16.07.2015 žalovaný 1/ ponúkol žalovanému 2/ uzavretie kúpnej zmluvy týkajúcej sa zameneného pozemku s upozornením, že inak bude pozemok vyvlastnený; k uzavretiu kúpnej zmluvy neprišlo. Okresný súd Nitra rozsudkom zo dňa 03.12.2018 č. k. 16C/106/2015-222 v spore žalovaného 2/ proti žalobcovi určil, že podľa rozhodnutia Ministerstva dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky z 18.04.2016 číslo: 13937/2016/B624-SV/24702/To v spojení s rozhodnutím Okresného úradu Nitra, odbor výstavby a bytovej politiky z 01.03.2016 č. OU-NR-OVBP2-2016/009647-5 náhrada za vyvlastnenie pozemku parcely CKN parc. č. XXXX o výmere 3566 m² v kat. úz. D. patrí žalovanému 2/, pretože predkupné právo štátu bolo porušené, čo spôsobilo absolútnu neplatnosť zmluvy, ktorá je aj absolútne neplatná pre rozpor s dobrými mravmi podľa § 39 Občianskeho zákonníka vzhľadom na netypický spôsob jej uzavretia, čas a okolnosti, ktoré k jej uzavretiu viedli. Rozhodnutie bolo napadnuté odvolaním, o ktorom nebolo doposiaľ rozhodnuté. Podľa aktuálneho čiastočného výpisu z listu vlastníctva pre katastrálne územie D. žalovaný 1/ je vlastníkom 1/1 podielu na pozemkoch registra „C“, ktoré sa nachádzajú v kat. úz. a obci D., okres A., parc. č. XXXX/X, ostatná plocha o výmere 3179 m² a parc. č. XXXX/X, ostatná plocha o výmere 387 m².

1.2. Ku vzťahu prejednávaneho sporu (konanie začaté dňa 24.06.2016, pozn. dovolacieho súdu) a právoplatne neskončeného konania okresného súdu sp. zn. 16C/106/2015 (začatého dňa 21.09.2015, pozn. dovolacieho súdu) súd prvej inštancie uviedol, že hoci predmetom oboch konaní sú tie isté nehnuteľnosti, žalovaný 1/ nie je stranou sporu sp. zn. 16C/106/2015 a ani predmet konania nie je totožný, pretože obe strany sporu si odvodzujú svoj nárok z iných skutkových okolností a právnych dôvodov. V prebiehajúcom konaní žalobca požaduje určenie vlastníckeho práva, v konaní sp. zn. 16C/106/2015 žalovaný 2/ požaduje určenie, že mu patrí náhrada za vyvlastnenie. Súd prvej inštancie sa nestotožnil s námietkami žalovaných o existencii prekážky začatého konania podľa § 159 CSP a konanie nezastavil. Zároveň dospel k záveru, že rozhodnutie v tomto konaní nezávisí od otázky, ktorá by sa riešila v konaní sp. zn. 16C/106/2015 a ktorú by súd v tomto konaní nebol oprávnený riešiť podľa § 162 ods. 1 písm. a) CSP a v uvedenom konaní sa ani nerieši otázka, ktorá môže mať význam pre rozhodnutie súdu podľa § 164 CSP. Zamietol preto návrh žalobcu na prerušenie konania.

1.3. Pri posudzovaní existencie naliehavého právneho záujmu žalobcu na požadovanom určení podľa § 137 písm. c) CSP okresný súd konštatoval, že žalobca nadobudol parcelu na základe zámennej zmluvy, jeho vlastnícke právo bolo právoplatne vyvlastnené v prospech žalovaného 1/, ale náhrada za vyvlastnenie bola zložená podľa § 111 ods. 4 zákona č. 50/1976 Zb. na depozitný účet Slovenského pozemkového fondu kvôli tomuto súdnemu konaniu. Výplatenie tejto náhrady v inom

súdnom konaní požaduje aj žalovaný 2/, ale na základe výsledkov tohto iného konania nemôže byť žalobcovi náhrada za vyvlastnenie vyplatená. Hoci žalobca nemôže byť zapísaný ako vlastník sporného pozemku a žalobou sleduje určenie príjemcu vyplatenia náhrady za vyvlastnenie, súd prvej inštancie dospel k záveru, že žalobca má naliehavý právny záujem na požadovanom určení. Pretože žalovaný 1/ je vlastníkom sporných parciel a žalovaný 2/ je zmluvnou stranou zámennej zmluvy, nedôvodné sú námietky žalovaných o nedostatku ich pasívnej vecnej legitímácie v konaní.

1.4. Súd prvej inštancie poukázal na to, že vláda Slovenskej republiky schválila návrh na vydanie osvedčenia o významnej investícii, na základe čoho vzniklo štátu zo zákona (§ 3 ods. 5 zákona č. 175/1999 Z. z.) predkupné právo k parcele, ktorá bola predmetom zámennej zmluvy uzavretej medzi žalobcom a žalovaným 2/. Po právnej stránke ide o oprávnenie štátu kúpiť tento pozemok od žalovaného 2/, ktorý mal ako povinná osoba povinnosť ponúknuť tento pozemok na predaj štátu. Vzhľadom na právnu podstatu predkupného práva a účel sledovaný zákonom č. 175/1999 Z. z., ktorým je zjednodušenie usporiadania vlastníckych vzťahov potrebných na prípravu stavieb, ktoré sú významnou investíciou z hľadiska celého hospodárstva Slovenskej republiky, bola od vzniku tohto predkupného práva zmluvná voľnosť žalovaného 2/ obmedzená zo zákona. Okresný súd považoval za nesporné, že štát si svoje predkupné právo uplatnil, pretože žalovaný 1/ ako kupujúci ponúkol žalovanému 2/ dňa 16.07.2015 uzavretie kúpnej zmluvy, ktorej predmetom bola táto parcela. Zákonné predkupné právo štátu bolo zmluvnými stranami zámennej zmluvy pri jej uzatváraní obidené. Uplatnením predkupného práva štátu nastala dodatočná právna nemožnosť dohodnutého plnenia, ktorá je trvalá, pretože štát si predkupné právo uplatnil a začal vyvlastňovacie konanie podľa § 3 ods. 7 zákona č. 175/1999 Z. z.. Pretože plnenie dohodnuté v zámennej zmluve sa stalo po uzavretí zámennej zmluvy nemožným, povinnosť zmluvných strán plniť zámennú zmluvu zanikla podľa § 575 ods. 1 Občianskeho zákonníka, čím zanikol aj ich záväzok. Hoci vlastnícke právo žalobcu bolo do katastra nehnuteľností na základe zámennej zmluvy zapísané, nemohol sa v dôsledku dodatočnej nemožnosti plnenia stať vlastníkom zameneného pozemku a ani byť jeho vlastníkom ku dňu vyvlastnenia. Rozsudkom Okresného súdu Nitra v konaní sp. zn. 16C/106/2015 bolo okrem toho preukázané, že zámenná zmluva bola uzavretá neštandardným spôsobom. Žalovaný 2/ zmluvou získal plnenie, ktoré je v hrubom nepomere s plnením, ktoré získal žalobca, pretože v čase uzavretia zmluvy bol už vládou schválený návrh na vydanie osvedčenia o významnej investícii a hodnota sporného pozemku, ktorý získal žalobca bola nepomerne vyššia ako toho, ktorý získal žalovaný 2/. Zo strany žalobcu, ktorý je konateľom spoločnosti Poľnohospodárska pôda s.r.o., ktorá kúpnyimi zmluvami tvoriacimi predmet súdnych konaní kupovala na území strategického parku iné pozemky, bola zneužitá neskúsenosť, rozumová vyspelosť, dôveryčivosť a ľahkomyselnosť žalovaného 2/, a preto je táto zámenná zmluva neplatná aj podľa § 39 a § 39a Občianskeho zákonníka, pretože sa obsahom a účelom prieči dobrým mravom. Žalobca na základe tejto zmluvy nemohol platne nadobudnúť vlastnícke právo k pozemku a nemohol byť jeho vlastníkom ani ku dňu jeho vyvlastnenia. Ani v jednom zo súdnych konaní však nebolo preukázané, že by zmluva nebola uzavretá vážne, a preto by bola neplatná podľa § 37 ods. 1 OZ tak, ako namietal žalovaný 2/.

1.5. O trovách konania súd prvej inštancie rozhodol podľa § 262 ods. 1 CSP. Žalovaní boli v konaní úspešní, majú preto podľa § 255 ods. 1 CSP nárok na náhradu trov konania proti neúspešnému žalobcovi. Okresný súd nevzhliadol žiadne dôvody hodné osobitného zreteľa podľa § 257 CSP a ani ich nikto netvrdil. Rozhodol, že žalovaní majú nárok na náhradu trov konania proti žalobcovi v plnom rozsahu.

2. Krajský súd v Nitre (ďalej aj „krajský súd“ alebo „odvolací súd“) o odvolaní žalobcu rozhodol podľa § 387 ods. 1 CSP tak, že rozsudok súdu prvej inštancie vo vzťahu k zamietnutej žalobe a v časti trov potvrdil (I. výrok), odvolanie vo vzťahu k zamietnutému návrhu na prerušenie konania odmietol (II. výrok) a rozhodol, že žalovaní majú nárok na náhradu trov odvolacieho konania voči žalobcovi každý v rozsahu 100 %, o výške ktorých rozhodne súd prvej inštancie samostatným uznesením (III. výrok).

2.1. Odvolací súd nezistil žalobcom namietaný nesprávny procesný postup súdu prvej inštancie, ktorý mal spočívať v nedostatku odôvodnenia rozsudku vo vzťahu k nemožnosti plnenia a vo vzťahu k zamietnutiu žalobcovho návrhu na prerušenie konania do právoplatného skončenia konania okresného súdu sp. zn. 16C/106/2015. Posudzujúc napadnutý rozsudok vo vzťahu k zamietnutej žalobe z hľadiska súdom prvej inštancie zisteného skutkového stavu dospel k záveru, že okresný súd vykonal vo veci v dostatočnom rozsahu dokazovanie potrebné pre zistenie rozhodujúcich skutočností.

2.2. Odvolací súd však zistil, že súd prvej inštancie napriek aplikácii ustanovenia § 137 písm. c) CSP dospel k nesprávnemu právnomu záveru o existencii žalobcovho naliehavého právneho záujmu na určení, že bol vlastníkom sporného pozemku ku dňu vyvlastnenia a že takáto žaloba je prípustná. K tomuto záveru dospel okresný súd aj napriek svojmu konštatovaniu, že žalobca nemôže byť zapísaný ako vlastníkom sporného pozemku a zrejme mu ide o určenie príjemcu vyplatenia náhrady za vyvlastnenie. Na rozdiel od súdu prvej inštancie považoval odvolací súd za rozhodujúce, že žalobcom požadované určenie by neprinieslo žiadnu zmenu v právnom stave predmetnej nehnuteľnosti či strán sporu vzhľadom na vyvlastnenie nehnuteľnosti, v dôsledku ktorého je v katastri nehnuteľností evidovaný žalovaný 1/. Odvolací súd citoval z komentára k Civilnému sporovému poriadku: „Formuláciu petitu na určenie, či tu právo je alebo nie je, je potrebné vykonať tak, aby bolo zrejmé, že súd má určiť aktuálny stav (v prítomnom čase). Nie je prípustné určovať práva v minulosti, ak tieto práva zanikli. Platí, že rozsudok určuje (ne)existenciu práva ku dňu jeho vyhlásenia (§ 217 CSP).“ a „Naliehavý právny záujem žalobcu na určení práva je daný vždy, ak zo zápisu vo verejnom registri vyplýva, že tvrdené právo patrí žalovanému. Preukazovanie naliehavého právneho záujmu je preto v týchto prípadoch bezproblémové.“ (M. Števček a spol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2016) a z komentára k § 80 Občianskeho súdneho poriadku. Poukázal na rozhodnutia Najvyššieho súdu SR sp. zn. 3Cdo/98/2004, 1Cdo/91/2006, 3Cdo/240/2006, 1Cdo/13/2010, 3Cdo/56/2011, 5Cdo/548/2015 (publikovaný ako R 22/2017) a rozhodnutie Ústavného súdu SR sp. zn. II. ÚS 137/08. Odvolací súd uzavrel, že naliehavý právny záujem na požadovanom určení žalobcu nemôže byť daný, pretože by nedošlo k zmene vlastníka, žalovaného 1/, ktorý nadobudol vlastnícke právo vyvlastnením a je v súčasnej dobe zapísaný na liste vlastníctva. Ku dňu vyvlastnenia žalobca vlastníkom predmetnej nehnuteľnosti bol, čo vyplynulo z rozhodnutia o vyvlastnení. Žalobu podal len z dôvodu vyplatenia náhrady za vyvlastnený pozemok, zloženej do úschovy Slovenského pozemkového fondu. Jej vyplatenie si uplatnil proti žalobcovi aj žalovaný 2/ v konaní vedenom na Okresnom súde Nitra pod sp. zn. 16C/206/2015, v ktorom bol v prvej inštancii úspešný. Odvolací súd poukázal na rozhodnutia Krajského súdu v Nitre v obdobných veciach sp. zn. 6Co/63/2018, 8Co/297/2018, 7Co/133/2018, 25Co/9/2020, 9Co/62/2019, 9Co/65/2019, 5Co/5/2019, 25Co/125/2019, v ktorých boli žaloby zamietnuté pre záver o nedostatku naliehavého právneho záujmu na žiadanom určení. Dovolanie podané vo veci sp. zn. 8Co/297/2018 bolo odmietnuté rozhodnutím Najvyššieho súdu SR sp. zn. 1Cdo/36/2020. Odvolací súd napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie vo vzťahu k žalobe potvrdil, avšak z iného právneho dôvodu, keď na základe aplikácie ustanovenia § 137 písm. c) CSP dospel k záveru, že žalobca nemá naliehavý právny záujem na požadovanom určení, že bol ku dňu vyvlastnenia vlastníkom sporného pozemku. Odvolací súd potvrdil aj výrok súdu prvej inštancie o trovách konania vzhľadom na plný úspech žalovaných 1/ a 2/ v spore.

2.3. Odvolanie žalobcu voči zamietnutému návrhu na prerušenie konania podľa § 386 písm. c) CSP odvolací súd odmietol ako neprípustné. Rozhodnutie o návrhu na prerušenie konania nie je rozhodnutím vo veci samej. Podľa § 355 ods. 2 CSP odvolanie proti uzneseniu súdu prvej inštancie je prípustné, ak to pripúšťa zákon. V § 357 CSP sú taxatívne vypočítané uznesenia, proti ktorým je odvolanie prípustné; nevyplýva z neho, že zákon pripúšťa odvolanie proti uzneseniu súdu prvej inštancie o zamietnutí návrhu na prerušenie konania.

2.4. O náhrade trov odvolacieho konania odvolací súd rozhodol podľa § 262 ods. 1 v spojení s ustanovením § 396 ods. 1 CSP a podľa § 255 ods. 1 CSP priznal žalovaným 1/ a 2/ nárok na náhradu trov odvolacieho konania voči žalobcovi každému v rozsahu 100 % z dôvodu, že žalovaní boli v odvolacom konaní úspešní. Vo vzťahu k odmietnutiu odvolania voči zamietnutiu návrhu na prerušenie konania o náhrade trov odvolacieho konania odvolací súd rozhodol aj podľa článku 4 ods. 1 s použitím § 256 ods. 1 CSP z dôvodu, že žalobca podal odvolanie voči rozhodnutiu, voči ktorému nebolo prípustné, čím zavinil, že jeho odvolanie muselo byť odmietnuté. Podľa názoru odvolacieho súdu odmietnutie odvolania má obdobné následky ako zastavenie konania, kde sa uplatňuje zásada procesnej zodpovednosti za zavinenie zastavenia konania. O výške trov odvolacieho konania rozhodne okresný súd samostatným uznesením vydaným vyšším súdnym úradníkom podľa § 262 ods. 2 CSP.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca dovolanie z dôvodu uvedeného v § 420 písm. f) CSP navrhnuť, aby dovolací súd rozhodnutie odvolacieho súdu zrušil a žalobcovi priznal náhradu trov dovolacieho konania. Zároveň predložil návrh na odklad právoplatnosti dovolaním napadnutého

rozhodnutia. Nesprávny procesný postup odvolacieho súdu podľa žalobcu (ďalej aj „dovolateľ“) spočíva v nedostatku riadneho odôvodnenia rozhodnutia a arbitrárneho záveru, že na určení nie je naliehavý právny záujem (pozornosti súdu uniklo, že žalobca bol len zapísaným vlastníkom na liste vlastníctva, ale jeho vlastnícke právo nebolo vyvlastňovacím orgánom rešpektované z dôvodu jeho spochybnenia). Jedine určujúcim rozsudkom môže žalobca za účelom vyplatenia náhrady za vyvlastnenie pozemku preukázať, že bol jeho vlastníkom ku dňu vyvlastnenia; bez takéhoto určenia sa stalo neistým a ohrozeným jeho právne postavenie ohľadne náhrady za vyvlastnenie pozemku. Odvolací súd zaujal arbitrárny záver, že žalobca bol vlastníkom pozemku a opomenul, že žalobcove vlastnícke právo nebolo rešpektované a náhrada za „jeho“ pozemok mu nebola vyplatená. Rovnako odvolací súd konštatujúc, že nehnuteľnosť bola vyvlastňovaná žalobcovi, nevenoval pozornosť dovolateľovej argumentácii, že jeho právo je ohrozované žalovaným 2/, ktorý tvrdí, že zámenná zmluva je neplatná, čo tiež robí právo žalobcu neistým. Dovolateľ poukázal na záver o arbitrárnosti prezentovaný v uznesení Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 7Cdo/90/2013. Rozhodnutie je podľa jeho názoru v rozpore so zásadou zákazu odmietnutia spravodlivosti (denegatio iustitiae). Konštatoval, že ustanovenia procesného predpisu musia byť vykladané v súlade s účelom práva na spravodlivé súdne konanie, pričom by súd mal dbať na materiálnu ochranu zákonnosti tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov. Závery odvolacieho súdu žalobca označil za svojvoľné, bez opory v zákone, skutkovom stave alebo judikatúre. V rozsudkoch súdov nižších stupňov sa nachádzajú len všeobecné konštatovania bez akejkoľvek spojitosti a bez akéhokolvek posúdenia skutkových okolností prejednávaneho prípadu.

4. Žalovaný 1/ vo vyjadrení k dovolaniu uviedol, že žalobca nemusí preukazovať, že bolo vyvlastnené jeho vlastnícke právo, pretože táto skutočnosť nesporne vyplýva z vyvlastňovacieho rozhodnutia. Žalobca bol zapísaný ako vlastníak na liste vlastníctva a vyvlastňovacie konanie sa viedlo voči žalobcovi. Vlastnícke právo žalobcu nespochybňoval žalovaný 1/, ale žalovaný 2/ v konaní okresného súdu sp. zn. 16C/106/2015, v ktorom sa ako žalobca domáha voči P. A. určenia vlastníckeho práva k uvedenému pozemku. Výplatenie úschovy potom nie je viazané na právoplatnosť rozhodnutia v prejednávanej veci. Právo žalobcu v tomto konaní nie je neisté a žalobca nemohol preukázať naliehavý právny záujem na požadovanom určení. V časti dovolania, v ktorej žalobca uvádza argumenty podporujúce jeho závery o nesprávnom procesnom postupe porušujúcom právo na spravodlivý proces, chýba konkrétne a právne relevantné vymedzenie dovolacieho dôvodu (§ 431 ods. 2 CSP). Odvolací súd sa so všetkými pre vec relevantnými argumentmi žalobcu riadne zaoberal, jeho dôkazy a tvrdenia riadne vyhodnotil, avšak prijal opačný záver ako ten, z ktorého vychádza a ktorý sa snaží presadiť žalobca. Všeobecný záver o nesprávnom procesnom postupe súdu by mal byť podložený určitými a právne relevantnými skutočnosťami. Mechanické opisovanie textov vyplývajúcich z dostupnej právnej literatúry, teda postup, ktorý volí žalobca v bode III. dovolania, nie je vymedzením dovolacieho dôvodu ako predpokladá § 431 ods. 2 CSP. Žalovaný 1/ navrhol odmietnutie dovolania podľa § 447 písm. f) CSP, alternatívne jeho zamietnutie. Uplatnil si nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

5. Žalovaný 2/ navrhol vo svojom vyjadrení dovolanie zamietnuť uplatniac si náhradu trov dovolacieho konania. Zotrval na svojom tvrdení o absolútnej neplatnosti zámennej zmluvy, ktorú uzatvoril so žalobcom. Rovnaký právny záver konštatoval v skutkovo a právne obdobnej veci Ústavný súd Slovenskej republiky, ktorý v bode 29. nálezu sp. zn. I. ÚS 544/2019 z 28.07.2020 uviedol, že „Vývoj veci (i porovnanie protihodnoty) potvrdil záver, že kúpna zmluva medzi právnou predchodkyňou sťažovateľky a žalovanou bola zjavne v rozpore so zákonom i dobrými mravmi. Krajský súd v Nitre v konaní sp. zn. 12Co/41/2020 dňa 23.03.2021 v totožnom prípade konštatoval, že v danom prípade došlo k uzavretiu pre žalobcu zjavne nevýhodnej zámennej zmluvy (§ 39, § 39a Občianskeho zákonníka).

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 CSP; ďalej tiež „dovolací súd“ alebo „najvyšší súd“) po zistení, že dovolanie podala v zákonnej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v ktorej neprospech bolo dovolaním napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie treba ako nedôvodné zamietnuť (§ 448 CSP).

7. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP). Hlavnými znakmi charakterizujúcimi procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f) CSP sú zásah súdu do práva na spravodlivý proces a nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia v takej miere (intenzite), v dôsledku ktorej došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nezávislom a nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom; jeho integrálnou súčasťou je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce súdne konanie. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti jeho strán, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na predvídateľnosť rozhodnutia a na jeho riadne odôvodnenie, zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti). Porušením práva na spravodlivý proces v zmysle uvedeného ustanovenia zákona treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva.

8. Pretože dovolateľ namietal arbitrárnosť a nedostatočné odôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu, dovolací súd pristúpil k posúdeniu argumentačnej udržateľnosti rozhodnutia odvolacieho súdu z pohľadu, či napĺňa záruky garantujúce, že výkon spravodlivosti v danom prípade nie je arbitrárny (svojvoľný) a či je zachované právo dovolateľa na riadne odôvodnenie rozhodnutia.

9. Ústavný súd Slovenskej republiky vo viacerých svojich rozhodnutiach, aktuálne napr. v uznesení sp. zn. III. ÚS 44/2022 zo dňa 27. januára 2022 uviedol, že arbitrárnosť sa v zásade môže prejavovať vo dvoch podobách. Procesná arbitrárnosť je hrubým alebo opakovaným porušením zásadných ustanovení právnych predpisov upravujúcich postup orgánu verejnej moci, hmotnoprávna (meritórna) arbitrárnosť sa prejavuje ako extrémny nesúlad medzi právnym základom pre rozhodovanie vecí a závermi orgánu verejnej moci, ktoré sú vo vzťahu k tomuto právnemu základu neobhájiteľné všeobecne akceptovateľnými výkladovými postupmi (II. ÚS 576/2012). Z judikatúry ústavného súdu tiež vyplýva, že arbitrárnosť (i zjavná neodôvodnenosť rozhodnutí) všeobecných súdov je najčastejšie daná rozporom súvislostí ich právnych argumentov a skutkových okolností prejednávaných prípadov s pravidlami formálnej logiky alebo absenciou jasných a zrozumiteľných odpovedí na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (napr. IV. ÚS 115/03). Uvedené nedostatky pritom musia dosahovať mieru ústavnej relevancie, teda ich intenzita musí byť spôsobilá porušiť niektoré z práv uvedených v čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“). O zjavnú neodôvodnenosť alebo arbitrárnosť súdneho rozhodnutia ide spravidla vtedy, ak sa zistí taká interpretácia a aplikácia právnej normy zo strany súdu, ktorá zásadne popiera účel a význam aplikovanej právnej normy, alebo ak dôvody, na ktorých je založené súdne rozhodnutie, absentujú, sú zjavne protirečivé alebo popierajú pravidlá formálnej a právnej logiky, prípadne ak sú tieto dôvody zjavne jednostranné a v extrémnom rozpore s princípmi spravodlivosti (III. ÚS 305/08, IV. ÚS 150/03, I. ÚS 301/06).

10. Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva aj z rozhodnutí Ústavného súdu Slovenskej republiky vyplýva, že základné právo podľa čl. 46 ods. 1 ústavy aj právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v sebe zahŕňajú aj právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia (II. ÚS 383/2006). Povinnosťou súdu je presvedčivo a správne vyhodnotiť dôkazy a svoje rozhodnutia náležite odôvodniť (§ 220 CSP, I. ÚS 243/2007), pritom starostlivo prihliadať na všetko, čo vyšlo počas konania najavo, vrátane toho, čo uviedli strany sporu. Z odôvodnenia súdneho rozhodnutia musí vyplývať vzťah medzi skutkovými zisteniami a úvahami pri hodnotení dôkazov na jednej strane a právnymi závermi na strane druhej. Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva aj povinnosť súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a návrhmi strán (avšak) s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie (I. ÚS 46/05, II. ÚS 76/07, obdobne Kraska c/a Švajčiarsko z 29. apríla 1993, Séria A, č.

254-B, str. 49, § 30). Inak povedané, judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva nevyžaduje, aby na každý argument strany, aj na taký, ktorý je pre rozhodnutie bezvýznamný, bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia. Ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (Ruiz Torija c. Španielsko z 09. decembra 1994, séria A, č. 303 - A, s. 12, § 29, Hiro Balani c. Španielsko z 09. decembra 1994, séria A, č. 303 - B, Georgiadis c. Grécko z 29. mája 1997, Higgins c. Francúzsko z 19. februára 1998).

11. Dovolací súd dospel k záveru, že potvrdzujúce rozhodnutie odvolacieho súdu v spojení s rozhodnutím súdu prvej inštancie spĺňa kritériá pre odôvodňovanie rozhodnutí v zmysle § 393 ods. 2 CSP a § 220 ods. 2 CSP z hľadiska formálnej štruktúry a obsahuje aj zdôvodnenie všetkých pre vec podstatných skutkových a právnych otázok. Z odôvodnení oboch rozhodnutí sú zrejmé právne úvahy odvolacieho i prvoinstančného súdu, ktoré viedli k prijatiu konečného záveru v prejednávanej spore. Súd prvej inštancie uviedol, čo je predmetom konania, aké skutočnosti tvrdili sporové strany, ktoré dôkazy vykonal, z ktorých dôkazov vychádzal, ako ich vyhodnotil, jasne a zrozumiteľne vysvetlil, ktoré skutočnosti vzal za preukázané, a teda z akého skutkového stavu veci vychádzal, ako vec právne posúdil a zároveň sa vysporiadal s podstatnými vyjadreniami a námietkami žalobcu. Treba mať na pamäti, že konanie pred súdom prvej inštancie a odvolacím súdom tvorí jeden celok a určujúca spätosť rozsudku odvolacieho súdu s potvrdzovaným rozsudkom vytvára ich organickú (kompletizujúcu) jednotu. Ak odvolací súd v plnom rozsahu odkáže na dôvody rozhodnutia súdu prvej inštancie, stačí, keď v odôvodnení rozsudku iba poukáže na relevantné skutkové zistenia a stručne zhrnie právne posúdenie veci; rozhodnutie odvolacieho súdu v sebe tak zahŕňa po obsahovej stránke aj odôvodnenie rozsudku súdu prvej inštancie. Pritom platí, že súd v opravnom konaní nemusí dať odpoveď na všetky námietky uvedené v opravnom prostriedku, ale iba na tie, ktoré majú (podľa názoru súdu) podstatný význam pre rozhodnutie o odvolaní a zostali sporné alebo sú nevyhnutné na doplnenie dôvodov rozhodnutia súdu prvej inštancie, ktoré je predmetom preskúmania v odvolacom konaní (II. ÚS 78/05).

12. Odvolací súd potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie ako vecne správny, avšak na rozdiel od súdu prvej inštancie dospel k záveru o nedostatku žalobcovho naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení. Svoj právny názor odvolací súd podľa dovolacieho súdu riadne a zrozumiteľne odôvodnil nielen citáciou relevantnej právnej úpravy, ale aj skutkovými zisteniami súdu prvej inštancie a odkazom na odbornú literatúru a rozhodnutia najvyššieho súdu. Okolnosti, ktoré odvolací súd viedli k uvedenému právnenému záveru, zdôvodnil konkrétne v bodoch 12.1. až 12.5. svojho odôvodnenia, v ktorých sa postačujúco a preskúmateľne vysporiadal s právne relevantnou argumentáciou žalobcu uvedenou v odvolaní.

13. Žalobca prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f/ CSP (tzv. vada zmätočnosti, ktorá je vadou procesnou) vyvodzuje aj z právnych záverov, na ktorých odvolací súd založil svoje rozhodnutie (namíeta, že v dôsledku nesprávneho právneho záveru o nedostatku naliehavého právneho záujmu bolo porušené jeho právo na spravodlivý proces). Dovolací súd v tejto súvislosti pripomína, že už dávnejšie dospel k záveru, podľa ktorého sa realizácia procesných oprávnení účastníkovi neznemožňuje právnym posúdením (R 54/2012). Najvyšší súd zotrváva na tomto závere aj naďalej (viď rozhodnutia R 24/2017, 1Cdo/202/2017, 2Cdo/101/2017, 3Cdo/94/2017, 4Cdo/47/2017, 5Cdo/145/2016, 7Cdo/113/2017, 8Cdo/76/2018 alebo 7Cdo/351/2021 zo dňa 31. mája 2022, ktoré bolo vydané o dovolaní rovnakého žalobcu v obdobnom konaní).

14. Nad rámec uvedeného dovolací súd upriamuje pozornosť aj na rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 4Cdo/134/2020 zo dňa 28. septembra 2021 vydaný v obdobnej právnej veci, ktorým bolo dovolanie žalobcu totožného so žalobcom v prejednávanej spore zamietnuté. Dovolateľ poukázal na rozpor rozhodnutia odvolacieho súdu so zásadou odmietnutia spravodlivosti. Bol toho názoru, že jeho naliehavý právny záujem na určovacej žalobe bol daný, pretože jeho právo je neisté, nakoľko je ohrozované žalovaným 2/, ktorý v inom konaní tvrdí, že zámenná zmluva je neplatná. Zdôraznil, že nie je rozhodujúca hmotnoprávna legitimácia strán, pretože naliehavý právny záujem v podstate nahrádza vecnú legitimáciu strán. Uviedol, že žalobca bol síce zapísaný na liste vlastníctva ku dňu vyvlastnenia, ale jeho vlastnícke právo nebolo rešpektované z dôvodu jeho spochybnenia a náhrada nebola vyplatená

ani jemu, ani žalovanému 2/, ale bola zložená na depozitný účet Slovenského pozemkového fondu. Okrem vady zmätočnosti namietol nesprávne právne posúdenie veci vymedziac zásadnú právnu otázku, či naliehavý právny záujem nenahrádza pasívnu vecnú legitímáciu, ak existuje naliehavý právny záujem proti označenému žalovanému. Dovolací súd (bod 29. rozsudku) zistil, že dovolateľom nastolená otázka ohľadne vzájomného vzťahu naliehavého právneho záujmu a vecnej legitímácie dovolacím súdom už riešená bola v mnohých rozhodnutiach. Konštatoval, že vo vzťahu k žalovanému 1/ (ktorý je totožný so žalovaným 1/ v posudzovanom spore, pozn dovolacieho súdu) bola žaloba zamietnutá pre nedostatok naliehavého právneho záujmu z dôvodu, že žalovaný 1/ nadobudol vlastnícke právo k spornej nehnuteľnosti na základe rozhodnutia o vyvlastnení Okresného úradu Nitra, odbor výstavby a bytovej politiky, č. OU-NR-OVBP2-2016/009647-5 z 01. marca 2016 s právoplatnosťou od 29. apríla 2016, t. j. rozhodnutím orgánu štátu (§ 132 Občianskeho zákonníka), ktoré nie je odvodené od práv právneho predchodcu. Zároveň bola rozhodnutím Ministerstva dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky č.13937/2016/B624-SV/24702/To z 18. apríla 2016 uložená žalovanému 1/ povinnosť uhradiť náhradu za vyvlastnenie pozemku na depozitný účet Slovenského pozemkového fondu z dôvodu prebiehajúceho konania vedeného na Okresnom súde Nitra pod sp. zn. 17C/490/2015. V danom prípade vo vzťahu medzi žalobcom a žalovaným 1/ neexistuje spornosť vlastníckeho práva, a preto vo vzťahu k žalovanému 1/ žalobca nemá na požadovanom určení naliehavý právny záujem. Vo vzťahu k žalovanému 2/ bola žaloba zamietnutá z dôvodu nedostatku pasívnej vecnej legitímácie v spore, čo je v súlade s ustálenou rozhodovacou praxou dovolacieho súdu (napr. rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 6Cdo/214/2011, sp. zn. 3Cdo/192/2004), lebo žalovaný 2/ nie je zapísaný v katastri nehnuteľností ako vlastník spornej nehnuteľnosti, a teda nie je nositeľom hmotnoprávnej povinnosti, o ktorú v spore ide. Okrem toho súdy nižších inštancií správne podotkli, že určenie vlastníckeho práva k spornej nehnuteľnosti je predmetom skôr začatého sporu vedeného na Okresnom súde Nitra pod sp. zn. 17C/490/2015, v ktorom sa žalovaný 2/ domáha aj posúdenia neplatnosti zámennej zmluvy uzavretej so žalobcom 16. júla 2015 z dôvodu namietanej absolútnej neplatnosti právneho úkonu. Práve uvedené konanie odstráni existujúcu neistotu medzi stranami sporu (žalobcom a žalovaným 2/) v spore o určenie vlastníckeho práva, a preto právnu neistotu dovolateľa možno odstrániť iným prostriedkom ochrany jeho práv (R 47/2020) v už skôr začatom konaní. Napokon aj z rozhodnutia Ministerstva dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky, odboru štátnej stavebnej správy, Bratislava 15 z 18. apríla 2016 č. 13937/2016/B624-SV/24/24702/To vyplýva, že Slovenský pozemkový fond vyplatí náhradu za vyvlastnenie nehnuteľnosti tomu, o kom bude právoplatne rozhodnuté, že bol v čase vydania rozhodnutia o vyvlastnení pozemkov nachádzajúcich sa v k. ú. D. zapísaných na LV č. XXXX ich vlastníkom, pričom v rozhodnutí je uvedené konanie vedené na Okresnom súde Nitra pod sp. zn. 17C/490/2015. Dovolací súd uzavrel, že otázka nastolená žalobcom bola už zodpovedaná a odvolací súd rozhodol v súlade so zaužívanou praxou najvyšších súdnych autorít, teda pri právnom posúdení žalobcom vymedzenej právnej otázky nedošlo zo strany odvolacieho súdu k odklonu od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (§ 421 ods. 1 písm. a/ CSP).

15. Rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 4Cdo/134/2020 prešiel aj testom ústavnosti, keď Ústavný súd Slovenskej republiky uznesením sp. zn. III. ÚS 117/2022 zo dňa 24. februára 2022 žalobcovu ústavnú sťažnosť odmietol. V bode 17. odôvodnenia uznesenia ústavný súd uviedol, že: „Sťažovateľ zrozumiteľne dôvodí, že jeho neistota sa viaže na vyplatenie náhrady za vyvlastnený pozemok, ktorá je v depozite Slovenského pozemkového fondu. K tejto argumentácii ústavný súd (zhodne so všeobecnými súdmi) opakuje, že zamietnutie určovacej žaloby sťažovateľa neprejudikuje, že mu náhrada vyplatená nebude. Vzhľadom na okolnosti predmetnej veci je práve paralelne prebiehajúce skôr začaté konanie sp. zn. 17C/490/2015 rozhodujúcim pre určenie, komu bude náhrada vyplatená. V uvedenom konaní je sťažovateľ žalovaným. Preto, ak bude žaloba žalovaného 2/ zamietnutá, náhrada za vyvlastnenie bude vyplatená sťažovateľovi. Názor, z ktorého pri zamietnutí sťažovateľovej určovacej žaloby vychádzali aj okresný súd, krajský súd a napokon i najvyšší súd, nejaví známky svojvôle či ústavnej neudržateľnosti. Sťažovateľa ako sporovú stranu v konaní sp. zn. 17C/490/2015 totiž neoberá o príležitosť procesne účinným spôsobom stvárniť svoju meritórnu argumentáciu v prospech vyplatenia náhrady práve jemu. Zamietnutie sťažovateľovej žaloby tak nepredstavuje odopretie spravodlivosti v podobe neochoty súdov konajúcich o jeho určovacej žalobe zaoberať sa zodpovedajúcou vecnou argumentáciou a zaujať k nej decízne stanovisko. Inak povedané, zamietnutie sťažovateľovej určovacej žaloby nie je záverom o tom,

že mu nesvedčí právo na vyplatenie náhrady za vyvlastnenie, ale len dôsledkom toho, že sťažovateľ na presadzovanie tohto svojho hmotného práva zvolil neadekvátnu procesnú formu - žalobu o určenie vlastníckeho práva k dotknutej nehnuteľnosti. V dôsledku súvisiaceho konania sp. zn. 17C/490/2015 však zamietnutie jeho určovacej žaloby sťažovateľa o náležitú (vecne orientovanú) súdnu ochranu nejako neoberá. Sťažovateľova zásadná sťažnostná námietka je preto nedôvodná.“

16. Pokiaľ ide o návrh žalobcu na odklad právoplatnosti dovolaním napadnutého rozhodnutia, najvyšší súd nezistil splnenie predpokladov pre takéto rozhodnutie (§ 444 ods. 2 CSP) a v súlade s jeho ustálenou praxou o tom nevydal samostatné uznesenie.

17. Dovolací súd na základe dôvodov uvedených dovolateľom, posudzujúc jeho dovolanie aj podľa obsahu (§ 124 CSP) dospel k záveru, že je daná prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP, ale dovolanie nie je dôvodné. Dovolací súd v konaní pred súdmi nižších inštancií vadu zmätočnosti, ktorá by bola porušením práva žalobcu na spravodlivý proces, nezistil. Dovolací súd preto dovolanie podľa § 448 CSP zamietol.

18. O trovách dovolacieho konania dovolací súd rozhodol podľa § 453 ods. 1 CSP v spojení s § 255 ods. 1 rovnakého zákona. V dovolacom konaní boli plne úspešní žalovaní, preto dovolací súd každému z nich od žalobcu priznal náhradu trov dovolacieho konania v celom rozsahu.

19. Tento rozsudok prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.